COLOCVIU STRATEGIC

Nr. 8
August 2015

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

ANALIZA UNOR CONCEPTE ACTUALE DIN DOMENIUL SECURITĂȚII ŞI APĂRĂRII

Cristian BĂHNĂREANU

În contextul adoptării unei noi Strategii Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019, la nivelul Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate din cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I” a fost demarată o analiză cuprinzătoare atât a unor concepte clasice, utilizate la nivel național şi/sau aliat, cât şi a altora mai moderne din domeniul securității şi apărării. Rezultatele acestui demers ştiințific de fundamentare a conceptelor, termenilor şi sintagmelor specifice le prezentăm în continuare.

Amenințarea reprezintă o declarare a unei intenții de a pedepsi sau a răni o persoană, în special în cazul în care aceasta nu doreşte un semn sau o avertizare asupra unui posibil necaz, pericol etc.[1]

Amenințarea la adresa securității naționale constă în manifestările de orice fel ale unor capacități, intenții, disfuncții sau vulnerabilități, precum şi faptele, stările de fapt sau situațiile de natură să pună în pericol, direct sau indirect, securitatea națională[2].

Amenințarea hibridă este dată de combinația diversă şi dinamică a forțelor convenționale, forțelor neregulate, a elementelor criminale sau o combinare a acestor forțe şi elemente pentru a realiza şi beneficia reciproc de efectele produse[3] sau de combinația forțelor convenționale şi neregulate pentru a crea ambiguitate, pentru a valorifica inițiativa şi paraliza adversarul şi care pot implica atât sisteme militare tradiționale, cât şi cele de tip asimetric[4]. Prin urmare, acest tip de amenințare poate fi reprezentată ca activitatea concertată a unui adversar statal sau non-statal ce încorporează într-o manieră adaptativă şi rapidă elemente diverse şi dinamice ce țin de convențional, asimetric, terorism şi criminalitatea organizată, precum şi de mijloace non-militare, simultan, folosind întregul spectru de conflict ca o forță unificată pentru a-şi atinge obiectivele[5].

Apărarea desemnează ansamblul măsurilor şi dispozițiilor de orice natură care are drept obiect asigurarea, în orice moment, în orice împrejurare şi împotriva oricărei forme de agresiune, a securității şi integrității teritoriului, cât şi viața populației[6].

Apărarea națională cuprinde ansamblul de măsuri şi activități adoptate şi desfăşurate de statul român în scopul de a garanta suveranitatea națională, independența şi unitatea statului, integritatea teritorială a țării şi democrația constituțională[7].

Capabilitatea presupune abilitatea de a concepe, a prospecta, a planifica, a executa, dar şi existența mijloacelor, metodologiilor, expertizelor şi procedurilor necesare pentru a materializa un concept sau o idee[8]. Mai concis, prin *capabilitate* se înțelege abilitatea de a executa acțiuni în scopul îndeplinirii unor obiective[9].

Capabilitatea militară este un sistem coerent de abilități, cunoştințe, competențe şi roluri cu

ajutorul cărora se asigură exploatarea capacităților militare pentru îndeplinirea unor obiective[10].

Interoperabilitatea reprezintă capacitatea sistemelor, unităților sau forțelor de a oferi servicii şi de a accepta servicii de la alte sisteme, unități sau forțe şi de a folosi serviciile astfel schimbate pentru a le face capabile să opereze împreună în mod eficient[11]. În viziunea NATO, *interoperabilitatea* este capacitatea de a acționa împreună coerent, eficace şi eficient în scopul realizării obiectivelor tactice, operaționale şi strategice aliate. Mai exact, aceasta permite forțelor, unităților şi/sau sistemelor să opereze împreună, să împărtăşească doctrină şi proceduri comune, infrastructură şi baze, să fie capabile să comunice. Interoperabilitatea reduce duplicarea, permite punerea în comun a resurselor[12].

Capacitatea națională de apărare rezultă din acțiuni coordonate, în principal în domeniile militar, siguranță şi ordine publică şi informații, precum şi economic, administrație publică la nivel central şi local, educație, sănătate, infrastructură şi comunicații, mediu[13].

Capacitatea colectivă de apărare rezultă din conjugarea eforturilor şi resurselor statelor membre pentru a se proteja reciproc în spiritul solidarității consacrată de articolul 5 din Tratatul Nord-Atlantic.

Coordonarea interinstituțională este interacțiunea care are loc între diferite departamente şi agenții în scopul realizării unui obiectiv[14]. În cadrul acesteia, *planificarea interinstituțională* este procesul de colaborare într-un mediu comun între diferite departamente şi agenții guvernamentale şi entități locale în scopul asigurării unui mediu de securitate proactivă[15].

Credibilitatea strategică este dată de modul în care ceilalți percep strategia instituțională generală şi capacitatea sa de a planifica şi asigura o direcție strategică[16].

Criza, în sensul cel mai larg, desemnează întreruperea desfăşurării pe coordonatele fixate ale unui eveniment, activități şi/sau relații interpersonale, intragrupale, intergrupale şi/sau internaționale[17]. *Situația de criză* este definită de existența şi manifestarea unui ansamblu de elemente disfuncționale de natură socială, economică, politică, militară, de mediu sau psihosocială, generate din cauze interne şi/sau externe, ce afectează, în totalitate sau parțial, pe o perioadă scurtă sau mai îndelungată de timp, viața şi activitatea unei țări, în calitatea sa de comunitate umană, sau numai a unor regiuni ale acesteia[18]. Mai concis, ea reprezintă rezultatul combinării unor circumstanțe într-un anumit moment[19].

Cultura de securitate se referă la promovarea şi consolidarea valorilor democratice prin dezvoltarea unei înțelegeri comune a provocărilor şi oportunităților în domeniul securității naționale la nivelul statului şi al societății[20].

Industria națională de apărare şi securitate reprezintă sectorul strategic al economiei naționale care cuprinde totalitatea operatorilor economici, indiferent de structura capitalului social, care funcționează şi dispun de capacități de producție şi/sau servicii pentru apărare şi securitate[21].

Infrastructura critică cuprinde un sistem sau o componentă a acestuia, aflat pe teritoriul național, care este esențial pentru menținerea funcțiilor vitale ale societății, a sănătății, siguranței, securității, bunăstării sociale ori economice a persoanelor şi a cărui perturbare sau distrugere ar avea un impact semnificativ la nivel național ca urmare a incapacității de a menține respectivele funcții[22].

Interesele naționale de securitate ale României sunt acele stări şi procese, bazate pe valorile asumate şi promovate de societatea românească, prin care se asigură prosperitatea, protecția şi securitatea membrilor ei, stabilitatea şi continuitatea statului[23].

Mediul de securitate este o realitate reprezentată de ansamblul condițiilor, proceselor şi fenomenelor politice, diplomatice, economice, sociale, culturale, militare, ecologice şi informaționale, interne şi internaționale, care condiționează nivelul de protecție a individului, comunității, statului, zonei, regiunii ş.a.m.d., pe timpul promovării propriilor interese ale acestora[24].

Obiectivele de securitate națională a României stabilesc orientarea efectivă şi reprezintă reperele de bază ale acțiunii practice, sectoriale, a diferitelor instituții ale statului, astfel încât îndeplinirea lor coerentă, corelată şi interdependentă să garanteze şi să conducă la

Dr. Cristian BĂHNĂREANU este cercetător ştiințific gradul II în cadrul Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate din Universitatea Națională de Apărare „Carol I", Bucureşti, România.

realizarea şi afirmarea intereselor fundamentale ale țării[25].

Produsele cu dublă utilizare sunt acele produse şi tehnologii care au în mod normal utilizări civile, însă, datorită caracteristicilor lor, pot avea aplicații militare sau pot contribui la dezvoltarea si producerea armelor de distrugere în masă[26]. În viziunea Comisiei Europene, prin acest tip de produse se înțeleg acele bunuri, soft-uri şi tehnologie utilizate în mod normal în scopuri civile, dar care pot avea aplicații şi în domeniul militar sau pot contribui la proliferarea armelor de distrugere în masă[27].

Riscul, în sens larg, se concretizează în discrepanța dintre „aşteptarea pozitivă" şi „evenimentul negativ" ce se poate produce, ca şi prin posibilitatea de a se produce[28].

Riscul la adresa securității naționale reprezintă posibilitatea de a avea de înfruntat un pericol, o primejdie, un eveniment cu urmări grave la adresa securității naționale[29].

Securitatea cibernetică desemnează starea de normalitate rezultată în urma aplicării unui ansamblu de măsuri proactive şi reactive prin care se asigură confidențialitatea, integritatea, disponibilitatea, autenticitatea şi nonrepudierea informațiilor în format electronic, a resurselor şi serviciilor publice sau private, din spațiul cibernetic[30].

Securitatea națională extinsă reprezintă starea de legalitate, de echilibru şi de stabilitate în domeniile politic, economic, social, militar şi de mediu, necesară existenței şi dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent şi indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum şi a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților şi îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor şi normelor democratice statornicite prin Constituție[31].

Surprinderea strategică vizează, în esență, crearea unei situații avantajoase (îndeosebi de fapt împlinit) care să zădărnicească reacția inamicului şi, deci, să asigure obținerea victoriei fără pierderi prin evitarea luptei[32]. Prin urmare, surprinderea adversarului este considerat unul din principiile prin care şansele de succes în atingerea scopurilor strategice sunt potențate prin efectele de paralizie cognitivă sau acțională induse de acțiunile neaşteptate, slab anticipate şi rapide desfăşurate de adversar[33].

Valorile naționale de securitate sunt cele prin care statul român îşi garantează existența, identitatea, dezvoltarea şi stabilitatea, în baza cărora îşi construieşte viitorul şi în temeiul cărora participă la realizarea securității internaționale[34].

Vulnerabilitatea cu impact asupra securității naționale este rezultatul combinării riscurilor existente la adresa securității naționale şi capacitatea statului de a face față şi de a supraviețui crizelor şi situațiilor de urgență internă şi externă[35].

Desigur, aceste concepte, termeni şi sintagme reprezintă doar o parte a abordării teoretico-ştiințifice a problematicii din domeniul securității şi apărării. Analiza poate fi extinsă şi spre alte concepte, precum: pericol, stare de criză, conflict, organizație internațională de securitate etc.

---

[1] Alexandra SARCINSCHI, *Vulnerabilitate, risc, amenințare. Securitatea ca reprezentare psihosocială,* Editura Militară, Bucureşti, 2007, p. 176.

[2] Art. 7, lit. d) din *Legea privind activitatea de informații, contrainformații şi securitate* (propunere de proiect), http://www.presidency.ro/static/ordine/CSAT/Proiect_Lege_activitate_informatii-contrainformatii.pdf.

[3] U.S. Army, *Field Manual 3-0 Operations C-1,* GPO, Washington, DC, February 2011, pp. 1-5.

[4] Adaptare după Joint Chiefs of Staff, *The National Military Strategy of the United States of America,* June 2015, p. 4.

[5] Petre DUȚU, *Amenințări asimetrice sau amenințări hibride: delimitări conceptuale pentru fundamentarea securității şi apărării naționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2013, p. 48.

[6] ***, *Glosar de termeni şi expresii privind angajarea operațională a forțelor*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 2002, p. 21.

[7] Art. 1 din *Legea nr. 45/1994 – Legea apărării naționale a României*, cu modificările ulterioare.

[8] Mirela ATANASIU, Mihai ZODIAN, Florian CÎRCIUMARU, *Avantaje şi dezavantaje ale politicilor NATO şi UE privind dezvoltarea şi utilizarea în comun a capabilităților militare destinate dislocării şi susținerii forțelor armate şi implicațiile asupra securității regionale şi globale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2014, p. 25.

[9] Art. 13, alin. 1 din *Legea nr. 203/2015 privind planificarea apărării.*

[10] Adaptare după Mirela ATANASIU, Mihai ZODIAN, Florian CÎRCIUMARU, *op. cit.*, 2014, p. 25.

[11] *Legea nr. 777/2001pentru ratificarea Acordului privind constituirea Grupului de cooperare navală în Marea Neagră*, semnat la Istanbul la 2 aprilie 2001.

[12] NATO Standardization Agency, *AAP-06 Edition 2013: NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French),* 2013, p. 2-I-8 şi NATO, *Interoperability: Connecting NATO Forces*, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84112.htm.

[13] *Hotărâre nr. 30/2008 privind aprobarea Strategiei naționale de apărare a țării.*

[14] Adaptare după Joint Chiefs of Staff, Joint Publication 5-0, *Joint Operation Planning*, 22 August 2011, p. II-35.

[15] Adaptare după U.S. Department of Homeland Security,

Privacy Impact Assessment for the Interagency Operations Center (IOC) WatchKeeper, 4 January 2013, p. 12.
[16] John DIFFENBACH, Richard B. HIGGINS, *Strategic credibility can make a difference,* în „Business Horizons", Vol. 30, Issue 3, 1987, pp. 13-18.
[17] Petre DUȚU, *Managementul situațiilor de criză şi prevenirea conflictelor armate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2013, p. 9.
[18] Petre DUȚU, *Conducerea administrativă a Armatei în situații de criză şi război*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2009, p. 15.
[19] Alexandra SARCINSCHI, *op.cit.,* 2007, p. 185.
[20] Serviciul Român de Informații, *Viziunea strategică 2007-2010*, p. 6, http://www.sri.ro/upload/viziunea.pdf.
[21] Art. 2, lit. j) din proiectul *Legii privind industria națională de apărare şi securitate*, www.minind.ro/PROPUNERI_LEGISLATIVE/2014/Lege_INApS.pdf.
[22] Art. 3, lit. a) din *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 98/2010 privind identificarea, desemnarea şi protecția infrastructurilor critice*, cu modificările ulterioare.
[23] *Hotărâre nr. 36/2001 privind adoptarea Strategiei de securitate națională a României*.
[24] Cristian BĂHNĂREANU, *Resursele energetice şi mediul de securitate la începutul secolului XXI,* Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2006, p. 7.
[25] *Hotărâre nr. 36/2001 privind adoptarea Strategiei de securitate națională a României*.
[26] Ministerul Afacerilor Externe, Departamentul pentru Controlul Exporturilor - ANCEX, http://www.ancex.ro/?pag=18.
[27] European Commission, *Dual-use controls*, http://ec.europa.eu/trade/import-and-export-rules/export-from-eu/dual-use-controls.
[28] Alexandra SARCINSCHI, *op. cit.*, 2007, pp. 179-180.
[29] Adaptare după Grigore ALEXANDRESCU, *Amenințări la adresa securității,* Editura Universității Naționale de Apărare, Bucureşti, 2004, p. 7.
[30] *Hotărârea Guvernului nr. 271/2013 pentru aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României şi a Planului de acțiune la nivel național privind implementarea Sistemului național de securitate cibernetică*.
[31] Adaptare după art. 1 din *Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României*, republicată în martie 2014, Barry BUZAN, *Popoarele, statele şi teama. O agendă pentru studii de securitate internațională în epoca de după războiul rece,* Editura Cartier, Chişinău, 2000 şi Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *Securitatea: un nou cadru de analiză,* Editura CA Publishing, Cluj-Napoca, 2011.
[32] Adaptare după Mircea MUREŞAN, *Metamorfoza violenței în războiul modern*, în „Impact Strategic", nr. 4/2004, Editura Universității Naționale de Apărare, Bucureşti, 2004, p. 9.
[33] Stan ANTON, *Delimitări conceptuale privind şocul strategic şi surprinderea strategică,* în „Impact Strategic", nr. 1/2013, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I", Bucureşti, 2013, p. 63.
[34] Adaptare după pct. 1.2. al *Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 – O Românie puternică în Europa şi în lume*, Bucureşti, 2015, p. 8.
[35] Adaptare după Alexandra SARCINSCHI, *op. cit.*, 2007, p. 182.

CONCLUZII

- *În ultimii ani, în sfera relațiilor internaționale au fost introduse o serie de noi concepte, termeni şi sintagme precum: infrastructură critică strategică, amenințare hibridă, război hibrid, capabilitate militară, şoc strategic, război atipic, securitate energetică, securitate cibernetică, securitate alimentară etc. Unele au deja definiții acceptate la nivel internațional, altele se află încă în analiză şi dezbatere.*
- *Deşi este un concept clasic în domeniul relațiilor internaționale, mediul de securitate nu beneficiază de o definiție pe măsură, convenită la nivel național sau aliat. În 2006, la nivelul CSSAS, s-a propus o definiție care a fost acceptată, în general, la nivelul structurilor şi instituțiilor naționale specifice.*
- *Conceptele, termenii şi sintagmele cu care se operează la nivelul structurilor şi instituțiilor din domeniul apărării, ordinii publice şi securității au nevoie de o serioasă fundamentare ştiințifică pentru a putea fi adaptate/adaptați la specificul național.*

COLOCVIU STRATEGIC este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce prezintă principalele rezultate ale unor studii de cercetare, sintezele unor evenimente ştiințifice, opiniile şi punctele de vedere ale masteranzilor şi doctoranzilor, implicați în cercetarea ştiințifică din domeniul apărării şi securității.

COLOCVIU STRATEGIC
Supliment al revistei *Impact Strategic*
Redactor: dr. Mihai ZODIAN
e-ISSN 1842-8096, ISSN-L 1841-7396, 292/2016

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Site: http://cssas.unap.ro